

LIETUVOS DAILĖS MUZIEJUS

NACIONALINĖ KULTŪROS ĮSTAIGA

Didžioji g. 4, LT-01128, Vilnius, tel. (8 5) 262 80 30, faks. (8 5) 212 60 06, el. p. muziejus@ldm.lt
Juridinių asmenų registro kodas 190756087, PVM mokėtojo kodas LT907560811

Informacinis pranešimas

2018-05-23

VALSTYBĖS ATKŪRIMO ŠIMTMEČIO PROGA RADVILŲ RŪMŲ MUZIEJUJE ATIDAROMA LIETUVOS KRYŽDIRBYSTĖS PARODA

Lietuvos dailės muziejus gegužės 24 d., ketvirtadienį, 16 val. Radvilų rūmų muziejuje (Vilniaus g. 24) atidaro lietuvių liaudies meno parodą „Mediniai stebuklai“ (veiks iki 2020 m.). Parodą atidarys Lietuvos dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys, parodos kuratorė Marija Mingailaitė-Kuodienė, folkloro dainininkė, etnologė Veronika Povilionienė.

Parodos pristatymas žiniasklaidai – gegužės 24 d., ketvirtadienį, 15 val.

Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo proga Lietuvos dailės muziejus visuomenei pristato reprezentatyvią Lietuvos kryždirbystės parodą. Mediniai liaudies meno paminklai yra reikšminga XIX–XXI a. lietuvių liaudies kultūros paveldo dalis. 2001 m. Lietuvos kryždirbystės menas sulaukė pasaulinio įvertinimo – UNESCO jį įtraukė į Žmonijos žodinio ir nematerialaus paveldo šedevrų sąrašą.

XIX–XX a. I p. Lietuvos kryždirbių ir dievdirbių darbai – kryžiai, stogastulpiai, koplytstulpiai, koplytėlės, šventųjų skulptūros – unikalus liaudies meno pasaulis, atspindintis kaimo žmonių pasaulėjautą, tautos meninę kūrybą.

XIX a. I p. kryžių buvo pristatyta taip tankiai, kad nuo vieno iki kito buvo likę vos kelios dešimtys žingsnių. Kryžių statymo tradicija ėmė silpti po 1863 m. sukilimo. Didžiausias memorialinis paminklas Lietuvoje – Kryžių kalnas (Šiaulių r.), kuriame 1863 m. buvo palaidoti kovose už laisvę žuvę sukilėliai. Kryžiai statomi ligi šių dienų, jie žymi lietuvių tautos dvasines vertybes.

Parodoje rodomos dailininko Adomo Varno darytos nuotraukos, kurias jis atrinko 1925 m. II tarptautinei dekoratyvinio meno parodai, vykusiai Italijoje, Monzoje. Muziejuje saugomas didelis 1919–1940 m. dalininko Kazio Šimonio pieštų kryžių rinkinys.

Aukštaitijoje statomi aukšti stogastulpiai. Žemaitijoje vyrauja koplytstulpiai, koplytėlės, pastatytos ant žemės ar akmenų, mažos koplytėlės kabintos ant medžių. Dzūkijos regione savitumu išsiskiria kryžiai su Kristaus kankinimo įrankiais.

Paminklai, pastatyti kaimo kapinaitėse, pakelėse, sodybose, laukuose, turėjo memorialinę, apsauginę, votyvinę paskirtį. Juose įstatytos šventųjų skulptūrėlės išreiškė padėką Viešpačiui, Dievo Motinai ir šventiesiems už jų globą, meilę, sutektą viltį. Labiausiai paplitę Kristaus ir Marijos gyvenimą atspindintys siužetai.

Lakoniška, apibendrinta menine kalba, vidiniu susikaupimu išsiskiria aukštaičių dievdirbių skulptūros. Labiausiai liaudies skulptūra išplito Žemaitijoje. Čia pastebima įvairesnė skulptūrų

meninė plastika. Šalia naiviai traktuotos formos sutinkame realistinio stiliaus, smulkmeniškai ir kruopščiai išdrožtų darbų.

Parodos akcentas – garsiausio Vidurio Lietuvos kryždirbio ir dievdirbio Vinco Svirskio (1835–1916) kryžiai. Didingi ir monumentalūs jo paminklai – kryždirbystės šedevrai.

Pokario laikotarpiu, atėjus sovietmečiui, prasidėjo liaudies paminklų naikinimas. 1953 m. Vilniuje buvo surengta pirmoji respublikinė liaudies meno paroda, 1959 m. – antroji. Jose dalyvavo iki Antrojo pasaulinio karo drožybos amato pasimokę meistras Petras Kalenda, Anicetas Puškorius, Juozas Laurinkus. Religinį kūrinių turinį pakeitė vadinamojo „socialistinio gyvenimo“ vaizdai.

Šiuolaikinės liaudies skulptūros atgimimas susijęs su 1966 m. įsteigta savanoriška liaudies menininkų organizacija – Liaudies meno draugija, kuri 1990 m., atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, pasivadino Lietuvos tautodailininkų sąjunga.

Muziejuje surinkta didžiausia žymiausių šiuolaikinių liaudies skulptorių darbų kolekcija, kurioje yra 760 eksponatų. Tai žymiausio žemaičių skulptoriaus Stanislovo Riaubos, originalaus aukštaičių menininko Liongino Šepkos darbai. Didelį įspūdį daro Alekso Mockaus, Leono Lemežio, Juozo Liaudansko, Juozo Lukausko, Jono Vizbaro, Adomo Kvaso, Vytauto Ulevičiaus, Ipolito Užkurnio skulptūros.

XX a. pab.–XXI a. pr. tautodailininkai tęsia kryždirbystės, tradicinės liaudies skulptūros tradicijas. Muziejaus rinkinį papildė žinomų liaudies skulptorių Gintauto Akstino, Juozo Čepulio, Augustino Teresiaus, Rimanto Zinkevičiaus, Vidmanto Zakarkos, Vandos Umbrasienės darbai.

Išsaugotos ir puoselėjamos kryždirbystės tradicijos palaiko tautos nacionalinę savimone, išlaiko etines vertybes, išryškina jų svarbą Lietuvai ir jos ateičiai.

Informacija internete – www.ldm.lt

Informaciją teikia parodos kuratorė Marija Mingailaitė-Kuodienė mob. 8 659 57837.

LDM Ryšių su visuomene skyrius

85 262 18 83, 8 674 94 104

Ilustracija:

Lionginas Šepka. Anelė ir Stepūnė. Apie 1978. Fotografas Tomas Kapočius